

आनन्य

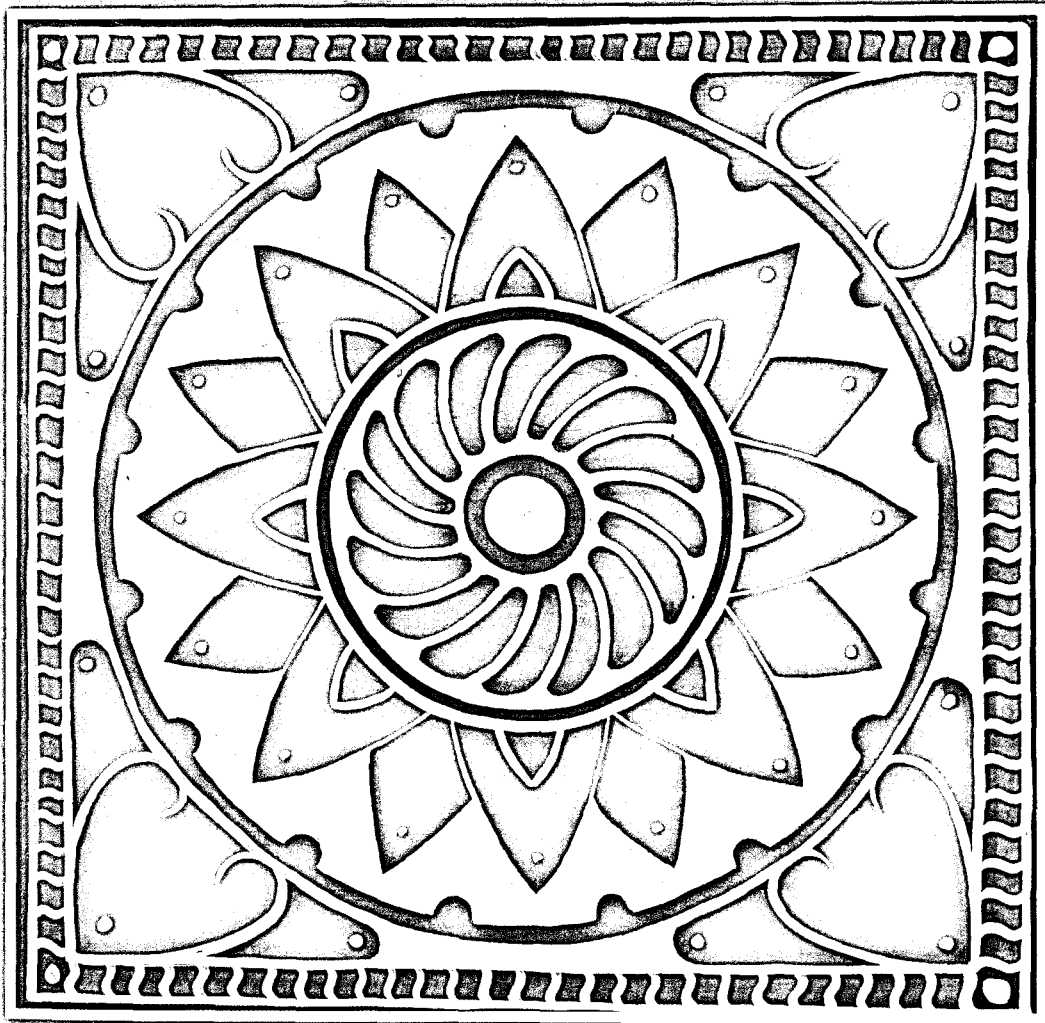
गोवा कोंकणी अकादमीची सांस्कृतिक साहित्य पत्रिका

REG. NO. 117/118

अंक 117-118

जुलै 2022 - जून 2023

वर्स: 9-10; अंक: 17-18
(जुलय 2022 ते ते जून 2023)

UGC CARE LISTED

अनन्य

गोवा कोंकणी अकादेमीची स म्हयन्याळी साहित्य पत्रिका
प्रकाशक: सचीव, गोवा कोंकणी अकादेमी

संपादक

वसंत भगवंत सावंत

(प्रभारी अध्यक्ष)

संपादक मंडळ

मेघना शेटगांवकर

(सचीव, गोवा कोंकणी अकादेमी)

गोपिनाथ गांवस

(कार्यकारी मंडळाचे वांगडी)

दत्तराज नायक

(संशोधन सहाय्यक)

स म्हयन्याळी साहित्य पत्रिका

अनन्य

वर्स: 9-10; अंक: 17-18

(जुलय 2022 - जानेवारी 2023)

UGC CARE LISTED

प्रकाशक: सचीव, गोवा कोंकणी अकादेमी

संपादकीय कार्यालय:

गोवा कोंकणी अकादेमी, 5वो माळो, गोवा संचार भवन,
वी. एस. एन. एल. विल्डींग, पाटो, पणजी-गोंय.

मोबायल: 7775891857

E-mail: konkaniakademi@gmail.com

© सर्वाधिकार सुरक्षीत

संपादक:

वसंत भगवंत सावंत

संपादक मंडळ:

मेघना शेटगांवकर (सचीव, गोवा कोंकणी अकादेमी)

गोपिनाथ गांवस (कार्यकारी मंडळाचे वांगडी)

दत्तराज नायक (संशोधन सहाय्यक)

मुद्राचित्र आनी फाटलें चित्र: मोहित कमलेश विश्वकर्मा

टायपमेटर: रिया ग्राफिक्स, ओल्ड गोवा

छापणावळ: लोकमान्य प्रोसेस, खोर्ली, तिसवाडी

मोल रु. 80/-

ANANYA:

(A Six Monthly Literary Journal in Konkani)

Vol: 9-10, No. : 17-18

(July 2022 - Jun 2023)

UGC CARE LISTED

Goa Konkani Akademi, 5th Floor, B.S.N.L. bldg.,

Centro Plaza, Panaji Goa-403001

© सर्वाधिकार सुरक्षीत. अशांतले मतां त्या त्या लेखकांची, त्या मतां कडेन गोवा कोंकणी अकादेमी सहमत आसतलीच अशें ना.)

अनन्य

गोवा कोंकणी अकादेमी स म्हयन्याळी साहित्य पत्रिका

UGC CARE LISTED

वर्स: 9-10; अंक: 17-18

(जुलय 2022- जून 2023)

मांडावळ

- संपादकीय... /5

- मनोगत... /7

(चौकेर)

- गोपिनाथ गांवस: आपल्या साहित्यांत ग्रामीण जिवन आनी पर्यावरणाचेर भाश्य करपी डॉ. प्रकाश पर्येकार /9

(मंथन)

- डॉ. भूषण भावे: पुरण-एके प्राचीन कृशी संस्थेचो दुखेस्त अंत /22
- प्रो. डॉ. राजय पवार: 'श्री विचित्राची जात्रा' नाटकाचीं शक्तीस्थळां /32
- प्रो. डॉ. कॉन्मा फेर्नांडीस: पाय तियात्रिस्त जुआंव आगुस्तीन फेर्नांडीस: कोंकणीची गिरेस्तकाय /45
- डॉ. प्रकाश पर्येकार: कोंकणी कथेंत अभिव्यक्त जाल्लो पर्यावरणीय विचार : देवनागरी लिपयेंतल्या वेंचीक कथांच्या संदर्भांत /54
- डॉ. हनुमंत चोपडेकार: 555 दीस चलिल्ल्या गोंयच्या राजभास आंदोलनांतलें राजकारण : समाजभासविज्ञानीक मुल्यांकन /67
- प्रा. अंजू साखरदांडे: समिक्षणाचे साणीर 'रक्तचंदना'ची मोलावणी /82
- प्रा. रमा दिनकर मुरकुंडे: 'दोन मुळांचें झाड' ह्या कथा संग्रहांतली अस्तुरी प्रतिमा- एक विश्लेशण /93
- डॉ. रेश्मा अमीत खोलकार: लोकश्रध्दा आनी लोकसमजुती: वेंचीक कोंकणी साहित्याच्या संदर्भांत एक परिचर्चा /102

- प्रा. प्रियांका परब: मिलिंद म्हामल हांच्या 'चतुर्थी' ह्या मराठी कथा झेल्यांतली पेडणेची कोंकणी बोली:- भाशीक अध्ययन /112
 - प्रा. नरेश चंद्रकांत नायक: पुंडलीक नायक हांच्या वेंचीक कथांतली ग्रामीण जीण /121
 - दिपराज सातोर्डेकार: गोंयचे कोंकणी रंगमाचये वयल्या कांय निरिक्षणांचो चिकित्सक अभ्यास /133
 - सखाराम गोविंद शेणवी बोरकार: कोंकणीचें आयज मेरेन उजवाडाक आयिल्लें कोश साहित्य: एक उडटो नियाळ /147
 - गौरांक भांडीये: 'कलि-कथा: वाया बायपास' कादंबरेचें इतिहासीक, स्त्रीवादी आनी मानसशास्त्रीय अध्ययन /155
 - अविता शंकर गावस: डिजीटल शिक्षणीक साधनां आनी कोंकणीचें अध्यापन: एक परिचर्चा /163
 - मानसी प्रे. धाऊस्कार: कातर रे भाजी ! : इतिहास आनी कल्पनेचो सुमेळ - एक निरखणी /180
 - विदिता शेट महाले: कोंकणी कथेंतलें बाल विश्व /190
 - सुजाता कांबळी: 'कोंकणी कादंबरेंतले परिस्थितिकी विचार: एक समिक्षणात्मक चर्चा' ('तळाचो फातर' आनी 'पुरण' कादंबऱ्यांच्या संदर्भात) /196
- (कथामंच)
- डॉ. हेमंत बाळकृष्ण अय्या: वैल /207
 - कुमूद भिकू नायक: पारु /217
 - संदेश श्रीकांत बांदेकर: वाटो /225
 - किशू बारकूर: गाज आनी मूर /231
 - अणकार : रमेश लाड: सभाव /237
 - जोफा गोन्साल्वीस: काणी - कथेची /249

भंगव

प्रा. रमा दिनकर मुरकुंडे

‘दोन मुळांचें झाड’ ह्या कथा संग्रहांतली अस्तुरी प्रतिमा- एक विश्लेशण

प्रा. रमा मुरकुंडे : फाटलीं 17 वर्सां शिकोवपी म्हूण काम करता. बालसाहित्याच्या मळार योगदान करता. ‘चानुच्यो काणयो’ हें तिचें स्वतंत्र काणया पुस्तक. तशेंच साहित्य अकादेमीचे हिंदी पुस्तक कोंकणींत ‘निर्बुद्धीचो राजकारबार’ ह्या नांवान 2015त उजवाडाक आयला. ‘भक्त सालबेगा’, ‘मेळटा तेन्ना नमस्कार करात’ आनी ‘एक दीस’ हीं बालसाहित्याचीं पुस्तकां तिणें NBT खातीर कोंकणींत अणकार केल्यात. ‘Thoughts of Contemporary Translators on Translation in Fiction’, ‘विमुक्ता: अस्तुरीवादी समिक्षेच्या आनी अणकाराच्या संदर्भांत परिचर्चा’, आनी ‘हावठण’ आनी ‘The Kiln’- अणकाराच्या संदर्भांत परिचर्चा’ हीं प्रपत्रां उजवाडाक आयल्यात. तिणें ‘कोंकणी कथा-कादंबऱ्यांच्या अणकाराचो भासविज्ञानाच्या आदारान अभ्यास’ हो सोद-वावर डॉक्टर ऑफ फिलोजोफी हे पदवे खातीर कोंकणी अध्ययनशाखा, गोंय विद्यापीठांत सादर केला.

सरस्वती सन्मानान सन्मानीत महाबळेश्वर सैलांचे साहित्य संपदेन सातत्यान सामाजाच्या स्वभावाचें सार्थ-दर्शन साकारलां. ‘दोन मुळांचें झाड’ (2011) हो तांचो चवथो कथा संग्रहूय ह्या विधानाक घटाय दिता. ह्या कथा-संग्रहांत वट्ट 33 कथांचो आसपाव आसा. तातूंत आमकां परावलंबी, अशिक्षीत, परंपरेच्या चपक्यांत सांपडिल्ल्या अस्तुरेच्यो कथा, लश्करी वातावरणाचेर आनी तातूंतल्या कथानका भोंवतणी घुंवपी कथा, तशेच चेपिल्ल्या, उपेक्षीत सामाजांतल्या वर्गाचेर, किशोरवयीन अवस्तेचेर भाश्य करपी कथा वाचूंक मेळटात.

सैलाचे कथेचें खाशेलेपण म्हळ्यार ती परंपरेचे चौकटे भायर सरून, पाप आनी पुण्य ह्या मुळाव्या नैतिक संकल्पनांक नव्या संदर्भांत उब्यो करता. ताच्यो चडावत कथेंतय असोच वेगळो अपरंपरानिश्ट दिश्टीकोण केळयिल्लो दिसता.

हे फाटभुंयेर ह्या प्रपत्रांत फकत अस्तुरीवादी साहित्यीक समिक्षेच्या दिश्टीकोणांतल्यान ह्या कथा-संग्रहांतल्या कथांची मोलावणी जातली.

विशय केंद्रीत उतरां:

अस्तुरीवाद, महाबळेश्वर सैल, कथा, मोलावणी.

सुरवात

समाजांतल्या सगळ्या मुखेल वेवस्थांचेर पुरूश प्रधान

संस्कृतायेचो धेक आसलो. संवसाराक पळोवपाची नदर तेच वेवस्थेची आसली. हाचोच एक भाग म्हण परंपरानिश्ठ साहित्यांत पुरूश प्रधान संस्कृतायेचे पडसाद आयकूंक येताले. कारण आदल्या काळार बरोवपाचो, शिकपाचो अधिकार दादल्यां पुरतोच मर्यादीत आसलो. आदल्या साहित्यिकांनी आपल्या साहित्यांतल्यान समाजा मुखार, तांकां योग्य दिसपी अशे, आदर्श अस्तुरेची प्रतिमा प्रस्थापीत केल्ली. ताका लागून समाजांत तांणी आखून दिल्ले चौकटी भायर सरपाचो विचार लेगीत 'पाप' ह्या माथाळ्या खाल येवपाक लागलो.

साहित्या वरवीं समाजांत अस्तुरेची एकतर 'त्यागमुर्ती', 'देवी' अशी सकारात्मक प्रतिमा (positive image) वा 'पापी', 'पतिता', 'दुश्ट', 'लजेक घालपी' अशी नकारात्मक प्रतिमा (negative image) प्रसार जाताली. ह्या विचारांचो विरोध करता आसतना अस्तुरेक अस्तुरेच म्हण पळोवचें असो अस्तुरीवादी विचार मुखार आयलो. तातूंतल्यान साहित्या कडेन पळोवपाची नदर बदल्ली. ह्या संदर्भांत अस्तुरीवादाची संकल्पना समजून घेवपाची गरज आसा.

अस्तुरीवाद

अस्तुरीवाद खातीर इंग्लीशींत 'Feminism' हें उतर आसा. लेटीन उतर 'Femina' म्हळ्यार 'Woman' म्हणजेच 'बायल' ह्या उतरा वयल्यान घडलां.

एनसायक्लोपिडिया ब्रिटानिका ह्या संदर्भ ग्रंथांत फॅमीनिझम ह्या उतरा खातीर व्याख्या मेळटा ती अशी:

“Feminism is the belief in the social, economic, and political equality of the sexes”. (Feminism)

हाचो स्वैर अणकार असो आसा: समाजीक, अर्थीक आनी राजकीय लिंगीक समानतायेची संकल्पना म्हळ्यार अस्तुरीवाद.

जावीद रैना 'Feminism' An Overview' ह्या प्रपत्रांत म्हणटात,

“It is a range of political movements, ideologies and social movements that share a common goal: to define, establish and achieve political, economic, personal and social equality of sexes.” (Raina 3372)

स्वैर अणकार- एक समान ध्येय दवरून केल्ले राजकीय चळवळीची, विचारधारेची आनी समाजीक चळवळीची सांखळ म्हळ्यार अस्तुरीवाद. लिंगीक समानतायेची व्याख्या करप आनी ती संकल्पना स्थापीत करप तशेच राजकीय, अर्थीक, व्यक्तीगत आनी समाजीक लिंगीक समानताय मेळोवप हो हेत.

हो विचार चळवळ रुपान 19व्या शेंकड्याच्या सुमाराक कांय पाश्चात्य देशांनी मुखार आयलो.

अस्तुरीवादी विचारक अशें मानतात की अस्तुरेची समाजांतली सुवात समजून घेवपा खातीर पयलीं पुरुषाप्रधान संस्कृतायेची वैचारीक बसका समजून घेवप गरजेचें आसा. सर्वसारांतले चडावत दादले, अस्तुरेक आपल्या दृश्टीकोनांतल्यान पळयतात इतलेंच न्हय तर ते अस्तुरेक लेगीत स्वताकडेन दादल्यांचेच नदरेन पळोवपाक शिकयतात तशेंच ते तरेन पळोवपाची बळजबरीय करतात.

ही नदर फकत समाजांतल्या घटका पुरती मर्यादीत उरना जाल्यार ज्या साहित्याक समाजाचो हारसो मानतात त्या साहित्यांतूय हीच नदर सुरवेक आशिल्ली पळोवपाक मेळटा.

अस्तुरेची साहित्यांतली प्रतिमा तपासून पळोवप होच अस्तुरीवादी साहित्यीक समिक्षेचो मुखेल विशय आसता. ह्या नाण्याक दोन बाजू आसात. त्यो अशोः

- अ) एक म्हळ्यार दादले बरोवप्यांनी, तांच्या दृश्टीकोणांतल्यान, साहित्यांत केल्लें अस्तुरेचें चित्रण.
- ब) दुसरे म्हळ्यार बायल बरोवप्यांचे नदरेंतल्यान तांच्या साहित्यांत साकारिल्ली अस्तुरी.

पयले बाजूच्या आधाराचेर फॅलोसेंट्रीझम (Phallocentrism) तर दुसरे बाजूच्या आधाराचेर गायनोक्रिटीसीझम (Gynocriticism) हे अस्तुरीवादी समिक्षेचे दोन प्रकार घडले. फॅलोसेंट्रीझमाच्या

विचारा प्रमाण दादल्याचें लिंग, सांकेतीक अर्थान जाल्यार विस्तारीत अर्थान 'दादल्याक' केंद्रस्थानार दवरून समाजाचो आनी संवसाराचो विचार जाता. दादल्याचें मत, ताचे विचार, ताची इत्सा आनी ताका आशिल्लें म्हत्व केंद्र स्थानार आसता. हीच विचारधारा साहित्यांतूय मुखार येता. बायलमनशेचें चित्रण दादल्याचे नदरेंतल्यान जाता. जाल्यार गायनोक्रिटीसीझमाच्या विचारा प्रमाण 'गायनो' म्हळ्यार अस्तुरी, तिचो दृश्टीकोण केंद्रस्थानार आसता. तिचे नदरेंतल्यान संवसाराक पळोवप जाता. साहित्यांतूय बायलेक 'बायल' हें संकल्पने विशीं कितें दिसता, तिची प्रतिमा ती कशी साकारता हाका म्हत्व आसता.

'दोन मुळांचें झाड' ह्या कथा संग्रहांतली अस्तुरी प्रतिमा

हे फाटभुंयेचेर सैलांच्या 'दोन मुळांचें झाड' ह्या कथा-संग्रहांतल्या कथांनी अस्तुरेची प्रतिमा कशी साकारल्या हें समजून घेवपाचो यत्न ह्या प्रपत्रांत केला. ते खातीर पुराय संग्रहांतल्या कांय वेंचीक कथांचो विचार केला. त्यो अशो आसातः 'निःशब्दः', 'दसणीची खांदी', 'राखिल्लें धन', 'निर्दय खेळ', 'विपरीत', 'आयुश्य चोर', 'शेणागुळो', 'भोगणारे' आनी 'दोन मुळांचें झाड'.

निःशब्दः

हे कथेंत घोव घरा नाशिल्ले कडेन

आपल्या मांवा कडल्यान एके राती विनयभंग जाल्या उपरांत सुद्धा शिल्पा ओगी रावता. बोवाळ घालचे सुवातेर शिल्पा सगळ्यांचे नदरेंतल्यान, तांचेर कितें परिणाम जातलो, तांच्या प्रतिक्रियांचो विचार करता. “फाल्यां सगळे लोक म्हाकाच फटकिरें म्हण गुन्यांवगारी धरीत!” (सैल 02) हो विचार सगळ्या विचारांचेर प्रबळ जाता. दुसऱ्या दिसा तें कोणाक न सांगता कुळाराची वाट धरता.

कुळारच्यान ताका घोव घरा हाडटा तेन्ना घोवाक मेकळेपणान सांगपाची संद आसतना लेगीत ‘मळब कोसळटले’ हो भंय ताका सांगूंक दिना. घरा येवन घोवा कडल्यान न सांगता कुळारा गेल्ले खातीर तें येतिश्ट मार खाता. सोसूंक जायना तेन्ना “चूक जाली म्हजी” अशें म्हणून हार पत्करता.

एके बायलमनशेचेर अन्याय जावन लेगीत ती आवाज काडचे वांट्याचे लोक कितें म्हणटलो, आपल्याकूच कसो दोशी धरतलो ह्या विचारान कितली दबता ताची देख हे कथेंत पळोवपाक मेळटा. अशे परिस्थितींत सांपडिल्ल्या बायल मनशेच्या मनाची अवस्था कशी आसता ताचें चित्रण बरोवपी करता.

दसणीची खांदी:

हे कथेंत विमल कुळारच्या गरीब घरांतलें. यल्लापुरच्या रानांनी वेडिल्ल्या गांवांत ताचें लग्न करून दिलां. थंय घोवान

आनी मांवान ताका आपली बायल करून दवरल्या. ताणें केल्ल्या विरोधा खातीर ताका मार खावचो पडटा. सोसूंक जायना तेन्ना तें कुळारच्या वळखीच्या शिवानंदा कडेन मजत मागता. पूण तो असहाय थारता.

विमलाच्या कुळारचे परिस्थितींतल्यान ताका मजत मेळपाची शक्यताय उणी आसा तें पळोवन तो कुळाराच्यांक कांयच सांगना. परततकच मात विमलाचे आत्महत्तेची खबर ताच्या कानार पडटा. विमल सुटपाची धडपड करता. पूण तें तितलें सबळ ना. तें आपले परीन प्रतिकार करता, आपल्या तत्वां खातीर लडटा. पूण ताचो यत्न अपुरो पडटा, ताचो बळी वता.

बायलमनीस आपल्योचेर जाल्ल्या अन्याया विरुद्ध लडट पूण तिचे भोंवतणी आशिल्ली प्रतिकूल परिस्थिती तिका साथ दिना. हांगा समाजाच्या नाकारत्यापणाक लागून विमलाचो जीव वता.

पयल्या दोन कथांचो विचार केल्यार पयले कथेंत नायिका अन्याया विरुद्ध आवाज काडना जाल्यार दुसरे कथेंत ती आवाज काडटा. पूण तिका कोणाचीच साथ मेळना आनी ती आत्मघात करता. नकारात्मक दृश्टीकोणांतल्यान पळयल्यार बरोवपी बायल मनशेक दोनूय कडेन तिका हारूच पत्करची पडटली अशें सुचयता अशें म्हणू येता. पूण नाण्याची दुसरी बाजू पळयल्यार बरोवपी वस्तुस्थिती समाजा मुखार मांडून समाजाक ताचो विदूष चरो दाखोवपाचो यत्न करता

अशें संशोधकाचें मत आसा.

राखिल्लें धन

हे कथेंत रश्मी आपलो मोगी उत्पला कडेन जातीच्या आडमेळ्यांक लागून लग्न जावपाची असफळ धडपड करता. शेवटाक घरच्यांच्या दबावाक लागून गिरेस्त पूण अरसीक अशा मनशा कडेन लग्न जाता.

लग्ना आदीं मोगाच्या नाजूक खिणांचेर ताणें स्वताक मना विरूद्ध उत्पला कडल्यान पयस काडिल्लें आसता. देखून मनाविरूद्ध केल्ल्या लग्ना उपरांत रासवट तरेन वागपी अरसीक घोवाची ताका किळस तसो रागूय येता. “गरुडाच्या गिरासार हो कावळो येवन बसला.” (सैल ४८) हे ताचे विचार ताचें मनोगत व्यक्त करतात.

सैल रश्मीक समाजमान्य पतिव्रतेचे चौकटींत बंदिस्त करना. तिच्यो भावना, तिच्यो लैगीक इच्छा तो व्यक्त जावपाक दिता. रश्मी मेकळेणान वाचकां मुखार “ह्या कंजुश, बुरशा मनशा खातीर हांवें म्हजें शिलाचें धन राखलें म्हण ताका पश्चाताप जाता.” (सैल ४८) निमणे, उत्पलाक फोन करून तें घोवाक चाळोवपाचो निर्फळ यत्नूय करता.

हे पुराय कथेंत रश्मीक ताचे कडेन संबंद जोडपाक धडपडपी खूब जाण आसात हें स्पश्ट केला. एकदा गांवांत गेल्ले कडेन पयसुल्लो मामा ताचेर बळजबरी करपाचो यत्न करता.

“थंय गोठ्यांत ताका घट वेगेंत आवळून धरून ताची भितरली चड्डी सकल ओडली. तेन्ना तें कशेंतरी धडपडत सोडोवन घेवन धांवत येयलें. पूण आपल्या मोगाळ मामाक वायट दिसत, ताका राग येत म्हण ताणें कोणाक कांय सांगलें ना.” (सैल 47)

बळजबरी करपाचो यत्न करपी ताचो पयसुल्लो मामा रश्मीक ‘मोगाळ’ कसो दिसता असो प्रस्न पडटा. आपणें आपलें शील राखपाक जाय, ते खातीर धडपडपी रश्मी, त्याच शिलाची दैना करपाक सोदपी मामाक ‘वायट दिसत’ म्हण विचार करता? हो विचार आनी आचरण रश्मीच्या पात्रचित्रणाक सोबना अशें मत संशोधक व्यक्त करता.

निर्दय खेळ:

हे कथेंतली सुजाताची आवय मात साचेबंद वागणूक दाखयता. तिचो घोव तिचे कडेन प्रतारणा करता. हेर बायलांक फुसलायता, तांचे कडेन अनैतिक संबंद दवरता. पूण सुजाताची आवय कसलोय आसलो तरी तो आपलो घोव म्हण स्वताचे कुडीची शुद्धताय सांबाळटा. सगळो छळ मुकाट्यान सोंसता. असहाय जातकच देवा मुखार देव देव करत बसता.

दर व्यक्ती प्रतिकार करपाची कुवत घेवन जल्मूंक नासता. तांकां जिवितांत तें जमय ना. सुजाताची आवय अशा बायलांचें प्रतिनिधित्व करता.

विपरीत:

एके सोयरीके निमतान चलयेक पळोवपाक गेल्ल्या हर्षदाक मुखार आशिल्ली व्हंकल वळखीची दिसता पूण ताका सुरवेक याद जायना. तिचे कडेन उलयतकच मात शेवटाक ताका वळख पडटा. कॉलगर्ल म्हूण ते चलये कडेन तो गिरायक जावन गेल्लो आसता तीच चली ताच्या मुखार आसता.

समाजान आंखिल्ल्या नैतिकतेच्या पावंड्यार ते चलयेचें पावल निसरिल्लें आसा पूण फकत तिचेंच न्हय जाल्यार हर्षदाचेंय पावल निसरलां हेय बरोवपी दाखयता. एकट्या खातीर जें पातक तें दुसऱ्या खातीर कितें? थंय लिंगभेदाक लागून न्याय वेगळो जातलो? अशे साबार प्रस्न वाचप्यांच्या मनांत उदेतात. बरोवपी मात दोगांकय एकाच कर्मा खातीर वाचकांच्या न्यायालयांत उबो दवरून स्वता कसलेंच भाश्य करनासतना कुशीक सरता. एक तरेन बरोवप्यान वाचप्यांक ताच्या समाजीक बांदीलकिची जाणीव करून दिल्या अशें दिसता.

आयुश्य चोर:

अठरा वर्सांची आसतना विधवा जाल्ली सावित्री सत्तर वर्सांची जाल्ली. तिच्या पयलीचे लोक तर मरताच पूण तिचे वय जाता तशें तिका तरनाट्यांची मरणाय पळोवची पडटा. शेवटी तरनाटो पुतण्यो मरता काय कितें हो दुबाव मनांत घेवन आपूण चड जगता ही अपराधीपणाची भावना घेवन ती जीव

दिवपाचो निर्फळ यत्न करता.

हे कथेचे सुरवेकूच तिचे बदल सांगपी चित्रण येता तें अशें-

“तिगेलो घोव मेल्लो त्याच दिसा तिगेले जिणेंतलो अर्थ सोंपिल्लो आनी धर्तरेक भार जाल्ली. खरें म्हटल्यार सोता जावनच ती हेरांचेर एक भार जाल्ली. पयलीं घोव मेलो म्हण दुख्ख करीत बसली आनी मागीर आपल्या हातापांयांक त्राण ना, आपूण जिवान बरी ना म्हण कसलोच वावर आंगार घेयना जाली. (सैल 39)

वयल्या परिछेदांत अधोरेखीत केल्लें वाक्य रूढीवादी पुरूशप्रधान संस्कृतायेचें दर्शन घडोवपी वाक्य आसा. घोव मेलो काय बायलेच्या आयुश्याक अर्थ ना हो विचार मुखार येता. हांगा बरोवप्याचेर आशिल्ली पुरूशप्रधान संस्कृतायेची पकड स्पश्ट जाता. त्याच परिछेदांत दिल्लें फुडलें वाक्य मात आदल्या विधानाचो सारवासारव केल्ले बशेन दिसता.

अशें जरी सुरवात जाली तरी फुडें बरोवपी एके जाण्टे अस्तुरेच्या मनाची घालमेल मुखार दिल्ल्या वाक्यांतल्यान वेवस्थीत स्पश्ट करता.

“पूण सावित्री आज्जे भितर एक गुन्यांवपणाची भावना ल्हव बळावंक लागली. ती मनात म्हणूंक लागली, म्हजेपरस धाकले मरतात आनी हाव आसां मरना जावन. खरेंच, हांव कोणाले आयुश्यनीन चोरून घेना मूं?” (सैल 40)

बरोवप्यान जशें कथांनी तरनाट्या बायलांच्या मनाचें चित्रण मांडला तशेंच जाण्टे अस्तुरेच्या मनाचोय विचार ताणें केल्लो हे कथे वरवीं स्पश्ट जाता.

शेणागुळो:

जयंत आनी निर्मलाक भुरगें जायना. पूण वैजकी तपासणी मात निर्मलाचीच जाता. जयंताची तपासणी करपाक तो आनी घरचीं फाटी रावतात आनी शेवटाक निर्मलाक वांज थारोवन सोडचीट दिवपाक लायतात. निर्मलाक ताच्या दादलेपणाचेर दुबाव आसा. तें तो स्पश्टपणान व्यक्त करता म्हण ताका छळ सोंसचो पडटा. उबगून घर सोडून वतना तें घरच्यांक “पूण एक सांगता, ताची सतरा लम्नां जालीं तरीय ताका भुरगें जावंचे ना. दम ना ताच्या कुडीक , ताच्या बिंयाक” (सैल 58) अशें सांगून जयंताक भुरगें जावंचें ना अशें स्पश्ट सांगपाचें धाडस करता .

जयंताचें दुसरें लग्न जाल्या उपरांत निर्मल स्वता दोन भुरग्यांच्या बापाय कडेन लग्न जाता. गुरवार जातकच आठ म्हयन्याचें पोट घेवन तें जयंताच्या घरा वचून ताचे नवे बायलेक, किशोरीक स्वताची वळख दिता. आनी लग्नाक तीन वर्सां जालीं तरी भुरगें जावूंक ना म्हण ताका विचारता. “कांयच जावंचें ना. शेणागुळो तो.” (सैल 60) अशें म्हणून भुरगें न जावपांत दोश फक्त बायलेंतूच आसता अशें मानपी पुरूशप्रधान संस्कृताय पाळपांचे विचारसरणीचेर घालो घालता.

हे कथेंत बरोवप्यान साचेबद्ध वायट, दुश्ट सावत्र आवयचे प्रतिमेक निर्मल तडो दिता. सावत्र भुरग्यांक तांच्यांत आपली आवय दिसता आनी निर्मलूय तांकां आवयचे मायेन लागीं करता हें कथेंत मांडलां.

भोगणारे-

अनिता एक आंकवार चली. एक दीस ताका उलट्यो/ ओंकारी येतात, तें जाम पडटा म्हण शेजारचो संजीव ताका हॉस्पिटलांत घालता आनी बशिल्ले कडेन अनिताचेर बगलांत येता. गांवभर ताच्या ओकाऱ्यांक लागून फांफां जाता, लोक फुतफुत्तात. संजीवान ताका हॉस्पिटलांत व्हेलां. कित्यात तर तें ताच्या पासून गुरवार आसा अशी वावडी उड्या.

इतलेंच न्हय तर ही ताची आवय लेगीत समाजाचेंच ओकल घालून ताका पळयता. “खावन मातली आनी जेवलीच ना म्हण कास सोडोवन बसली.”(सैल 63) भावोजीय ताचेर दुबाव घेता तेन्ना अनिता कोंसळटा.

एके आंकवार चलये कडेन पळोवपाची समाजाची संकुचीत नदर बरोवपी हांगा मांडटा. अनितान कसलेंच अनैतीक पावल उखलून हेंय तो स्पश्ट करता. ताची घुस्मट तो मांडटा. तो कोणाचीच बाजू घेना. पूण चित्र आमच्या मुखार स्पश्ट दिसता. एके निश्पाप चलयेचो जावपी मानसीक छळ बरोवप्यान बेसबरो मांडला आनी समाजाक ताचो विद्रूप चरो दाखयला.

दोन मुळांचें झाड-

नंदिनी हें तीन जावांतली एकटी अशी जाव जें नोकरी करना, जाणें हुंडो हाडूंकना. देखून घरच्या कामाचो सगळो भार ताच्या माथ्यार मारला. दोन वर्सां सावन ताका हीच वागणूक मेळटा. ताका स्वताक आपल्याक वावराडी कशी वागणूक मेळटा अशें दिसता.

मांव एक दीस ताका कुळारच्यान पयशें हाडून फिक्सांत दवरून ताच्या व्याजार वावराडी दवर म्हण सांगता. रागा भरशी अशें स्वताच मांवान करचें अशें नंदिनी सुचयता तेन्ना मांय मांव आकांत करतात. ताचो घोवा घरा येतकच ताचे कान भरतात. बायलेक एक उतर विचारिनासतना, कितें घडलां तें समजून घेनासतना तोय ताका मारता आनी सोमतोच घरा भायर काडूंक पळयता. व्हडली जाव ताका आडायता.

दुसऱ्या दिसा तें बॅग भरून कुळारा वता तेन्ना मांय ताका वता जाल्यार परत येव नाका म्हण सांगता. “घोवा घरचें घर बंद जाल्यार कुळारचें धुवेक कुळारा आसरो आसताच”. हो विचार नंदिनीच्या मनाक बळगें दिता. पूण कुळारच्या दारांत पावतकच मात ताचेर चेंपण येता. एका तरेचें दडपण तें अणभवता जें ताकांय विस्मीत करता.

आपली सगळी कथा तें आवय बापायक सांगता. पूण हें घर तुजें न्ही अशें ताका आयकुचें पडटा. आपलें घर खंयचें म्हण बापायक विचारतकच. तो ओगी रावता

पूण ताचे आवयची जाप असंख्य नंदिनीचे खरे परिस्थितीचेर भाश्य करता. ती म्हणटा, “आमकां बायलांक मात दोन कडेन दोन मुळां. एकय मूळ धड न्ही. कोण केन्नाय तुटोवन उडयता”. (सैल 73)

सवंसारांत कांयच ना, कोणच ना जाल्यार लेगीत धुवेक जल्माक घालपी तिचे आवय-बापूय तरी तिका आसात ह्या विधानाचेर लिपून आशिल्ल्या प्रस्नचित्राचेर बरोवपी झगझगीत उजवाड घालता.

निश्कर्श:

- सैलांच्या ह्या कथा संग्रहांतली अस्तुरी चेंपल्या, परंपरेची बंदी आसा.
- पुरूशप्रधान संस्कृतायेचें जूं मानेर घेवन ती अजूनय चलता.
- पूण तें आपलें नशीब म्हूण ती स्वस्थ बसपाक तयार ना. मेकळेपणाचो स्वास घेवपाक ती धडपडटा.
- खूबशा वेळार फावो ती मजत/सहकार्य/सांगात मेळूंक नाशिल्ल्यान तिची धडपड विफळूय थारता, ती हारता. हांगा बरोवपी समाजाक अळंग आरोपिच्या पिंजऱ्यांत व्हरून दवरता, कसलेंच भाश्य करिनासतना.
- सैलांच्या कथांतली अस्तुरी चडशा वेळार स्वता कडेन प्रामाणीक आसा. स्वता कडेन ती खरें उलयता. तिचे विचार, तिचीं सपनां, निराशा ती स्पश्टपणान मांडटा.
- तिची लैंगीकताय ती पवित्रतायेच्या आनी सभ्यतायेच्या, पुरूशी विचारांनी शिविल्ल्या बुरख्या फाटल्यान लिपयना.
- सैलांच्या ह्या कथांतल्यान एका दादल्या लेखकाचे नदरेंतल्यान अस्तुरेचें चित्रण वाचकांच्या मुखार येता जें थोडें सकारात्मक, थोडें नकारात्मक आसा. पूण तांचे कथेंतली बायल सगळो वेळ ‘अबला नारी’ ना. तांचे कथेंत आयिल्ले अस्तुरेचें चित्रण

बायलमनशेक उमेदीचीं किरणां दाखोवपी आसा. अस्तुरेक अस्तुरी, जशी ती आसा, तसो मांडपाचो चडांत चड यत्न जाला अशें मत आसा.

- चडशा वेळार तांचे कथेंतल्या अस्तुरेंच्या पदरांत निराशाच पडटा. देखून एकवेळ बरोवपीच निराशेचो सूर लायता कांय कितें असो गैरसमज जावं येता. सैलांचे कथेंतल्यो अस्तुर्यो निराशावादी नात. तांच्या पदरांत पडपी निराशेक मात समाज जबाबदार आसा. हो समाज आमच्या पसूनच घडटा, आमीय ताचो सक्रिय भाग जाल्ल्यान हांगा बरोवपी, आमकां आपल्या लेखना वरवीं आत्मपरिक्षण करपाक प्रवृत्त करता अशें मत संशोधक मांडटा.

संदर्भ आनी आदारावळ

1. सैल, महाबळेश्वर. दोन मुळांचें झाड, श्रीशैल प्रकाशन, आर्ले राया, गोंय, पयली आवृत्ती : 2011.
2. Brunell, Laura and Burkett, Elinor. "Feminism". Encyclopedia Britannica, 3 Jan.2024, <https://www.britannica.com/topic/feminism>.
3. Singh, Pallavi. "Gynocriticism: a concept by Elaine

Showalter. <https://www.literatureandcriticism.com/gynocriticism/>

4. Barry, Peter. "Feminist Criticism", Beginning Theory, Fourth Edition, Viva books, First Indian Edition, 2018.
5. Kamat, Ambika. "Existential Feminist Reading of Prashanti Talpankar's Translation Deergh Maun te", Aksharpath, Edited by Kiran Budkuley, Konkani Bhas Ani Sanskriti Prathistan, World Konkani Centre, Mangaluru, 2016.
6. Mohajan, Haradhan. "An Overview on the Feminism and Its Categories." Research and Advances in Education, Vol.1, No.3 (18 September 2022):pp.11-26. doi:10.56397/RAE.2022.09.02.
7. Raina, Javeed Ahmad. "Femenisim: An Overview." International Journal Research, Vol 04, Issue 13, October, 2017, e ISSN 2348-6848